

OBRAZOVANJE ODRASLIH U R. HRVATSKOJ

Uvod. Prosječni stupanj obrazovanosti stanovništva u R. Hrvatskoj je prilično nizak. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine učešće visokoobrazovanih građana u ukupnom broju stanovnika iznosi svega 7,82 %. Većina stanovnika ima samo srednje stručno obrazovanje (oko 47 %), dok oko 14 % stanovnika nema ni završenu osnovnu školu. U takvoj situaciji obrazovanje odraslih predstavlja prioritet najvišeg ranga.

Sadašnje stanje. Obrazovanje odraslih u Hrvatskoj je regulirano zakonom. Ono se odvija u okviru jedinstvenog sustava obrazovanja koji obuhvaća sve dobne skupine (djecu, mladež i odrasle).

Trenutno u Hrvatskoj postoje slijedeći oblici obrazovanja odraslih:

- Formalno obrazovanje,
- Neformalno obrazovanje i
- Informalno obrazovanje.

Formalno obrazovanje se provodi u osnovnim, srednjim i visokim školama, odnosno na fakultetima, u okviru zasebnih organizacijskih jedinica.

Neformalno obrazovanje se provodi u većim industrijskim tvrtkama, u nevladinim udrugama, obrazovnim centrima političkih partija ili vjerskih zajednica, u vozačkim školama i drugim sličnim organizacijama.

Pod informalnim obrazovanjem se podrazumijeva učenje i trening pojedinca tijekom svakodnevnog života.

U Hrvatskoj trenutno ima 45 obrazovnih ustanova koje se bave obrazovanjem odraslih. Od ovih ustanova 25 nudi sve oblike obrazovanja odraslih, 9 organiziraju samo konzultativnu nastavu, a 13 ustanova obavlja samo ispite.

Najveći problemi u sustavu obrazovanja odraslih u Hrvatskoj su:

- zastarjeli zakonski propisi,
- anakronični nastavni programi,
- zastarjele obrazovne metode,
- nepovoljno okruženje (problemi tranzicije u svim ostalim područjima života, veliki broj branitelja, koji su morali prekinuti redovno školovanje zbog rata, nedovoljno obrazovani menadžeri, vrlo visoka stopa nezaposlenosti, nedostatak financijskih sredstava i drugo).

Strategija obrazovanja odraslih. Upravo navedeni problemi predstavljali su povod za izradu strategije obrazovanja odraslih, koja je usvojena 2005. godine. Strategija je utemeljena na koncepciji obrazovanja, koju je prihvatila Generalna skupština UNESCO-a 1976. godine.

Prema ovoj strategiji obrazovanje odraslih ima dva osnovna cilja:

1. popunjavanje praznina u ranijem obrazovanju odraslih i
2. stjecanje i održanje kompetentnosti za aktivan i produktivan život putem neprekidne inovacije znanja.

Obrazovanje odraslih nema samo zadaću obrazovati građane za obavljanje profesije, već i za uspješno obavljanje uloge građana, roditelja i neprestano učeće osobe. Zbog toga se ono mora proširiti na slijedeća područja:

- profesionalna naobrazba,
- informatičko opismenjavanje,
- učenje stranih jezika,
- obrazovanje za razvoj civilnog društva,
- obrazovanje za zaštitu okoliša,
- obrazovanje za zaštitu i unaprjeđenje zdravlja,
- obrazovanje za produktivnu starost i
- obrazovanje za prevladavanje utjecaja invaliditeta.

Prema upravo spomenutoj strategiji, obrazovanje odraslih bi trebalo, prije svega, pomoći građanima da promijene način razmišljanja. Veličina i složenost aktualnih društvenih problema zahtijeva od suvremenog čovjeka kako promjenu sustava vrijednosti, tako i promjenu dosadašnjeg svjetonazora. Preživljavanje čovječanstva u budućnosti bit će moguće samo pod uvjetom da većina odraslih prihvati novu svjetsku etiku. Ova etika rezultira iz proširene svijesti i sadrži nastojanje da se osigura održivi razvoj i apsolutno poštivanje temeljnih ljudskih prava. Zbog toga obrazovanje odraslih u budućnosti mora voditi daleko više računa o odgojnoj komponenti nego što je to bio slučaj do sada. Temeljne vrijednosti koje se trebaju prenositi putem obrazovanja odraslih jesu:

- tolerancija,
- ravnopravnost,
- suradnja,
- nenasilje,
- zajednički život (zajedništvo),
- zaštita okoliša,
- održivost.

Obrazovanje odraslih, kao i obrazovanje mladeži treba imati značajke „znanja XXI stoljeća“. To su, prije svega, „long life learning“ i „self directed learning“. U sustavu „self directed learning“ svaki pojedinac sastavlja pojedine komponente naobrazbe prema svojim vlastitim potrebama, umrežavajući formalno, neformalno i informalno obrazovanje.

Metode obrazovanja odraslih se radikalno razlikuju od metoda obrazovanja mlade populacije i orijentirane su više na trening, proces spoznaje i iskustvo. Nedostatak kadrova kompetentnih za ove metode (andragoga) predstavlja u Hrvatskoj dodatni problem.

Ljiljana Gehrecke
Europski dom Vukovar, R. Hrvatska

